

Länsstyrelsen
Västerbotten

BESLUT

Datum
2014-08-28

Ärendebeteckning
511-6903-2011
Arkivbeteckning
2402203

1(9)

Enligt sändlista

Beslut om naturreservat för Nedre Sävarån i Umeå kommun

(5 bilagor)

Beslut

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) att det område som redovisas på bifogad karta, bilaga 3, ska vara naturreservat.

Med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd fastställer Länsstyrelsen bifogad skötselplan, bilaga 5.

Administrativa uppgifter

Namn	Nedre Sävarån
Nummer	2402203
NVR id	2014525
Natura 2000	SE0810436 Sävarån (SAC) samt SE0810506 Sävaråns utlopp (spa)
Kommun	Umeå
Län	AC
Lägesbeskrivning	15 km ONO om Umeå centrum, LM Rutnät Ekoruta 20K6g, 20K7g, 20K8g Mittkoordinat 7090091, 773325 (SWEREF99TM)
Naturgeografisk region	29a, Kustslätter och dalar med finsediment kring norra Bottenviken
Gräns	Se beslutscharta
Ägarkategori	Enskilt ägd mark och staten genom Naturvårdsverket
Fastigheter	Se bilaga 1
Förvaltare	Länsstyrelsen i Västerbottens län
Totalareal	815 ha
Skyddad areal produktiv skog	293 ha

Syftet med reservatet

Vårda och bevara värdefulla naturmiljöer

Naturreservatet ska bevara det flacka nedre loppet av en oreglerad skogsälv med dess mynningsområde i Norra Kvarkens skärgård. Reservatets helhetsvärden med dess mosaik av värdefulla naturmiljöer så som granskogar, lövsumpskogar, våtmarker, stränder och vattenmiljöer ska bevaras. Vidare ska de naturliga processer som präglar områdets dynamik tillåtas att fortgå ostört. I naturreservatet förekommande Natura 2000-naturtyper med sina

naturligt förekommande växter och djur ska bidra till gynnsam bevarandestatus för Natura2000-typerna på biogeografisk nivå.

Skydda, återställa eller nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter

Naturvårdsskötsel av skogsmiljöer ska bidra till att livsmiljöer och arter bevaras i ett gynnsamt tillstånd. Denna naturvårdsskötsel ska syfta till att skapa och vidmakthålla lövskogsdominerade livsmiljöer. Røjning av igenväxande dikesvallar i öppna våtmarker ska bidra till gynnsam livsmiljö för våtmarksfåglar. Återställningsarbeten i den limniska miljön ska bidra till att stärka den oreglerade åns värde som en viktig fiskvandringsväg.

Bevara biologisk mångfald

I naturreservatet förekommande Natura 2000-arter samt övriga livsmiljöer med sina naturligt förekommande växter och djur ska bidra till gynnsam bevarandestatus för Natura2000-arterna och livsmiljöerna på biogeografisk nivå. Vidare ska reservatets betydelse som en viktig rast- och häckningsplats för fåglar säkerställas.

Friluftsliv som grundar sig på allemansrätten ska kunna bedrivas i hela reservatet. Utöver friluftsliv, ska reservatet även kunna nyttjas för naturstudier, undervisning och forskning.

Motiv för beslutet

Nedre Sävarån ligger 15 km ONO om Umeå centrum i Umeå kommun. Reservatet utgörs av den mycket flacka sänka genom vilken den oreglerade skogsälven Sävarån rinner innan den mynnar i havet vid Skeppsvik. Landskapet består av en mosaik av öppna vidsträckt våtmarker och lövdominerade sumpskogar omväxlande med skogsklädda holmar och åsryggar. Centralt genom detta landskap flyter Sävarån som med sina vattenfluktuationer och årsvisa översvämningar präglar områdets utseende och dynamik. Våtmarkerna domineras av blöta starrbevuxna kärr som till övervägande del är helt hydrologiskt intakta. Områdets lövsumpskogar domineras av jolster och sälk och innehåller stora mängder död ved. Stora arealer av dessa skogar översvämmas årligen vid högvatten. Skogen på fastmarksholmar och moränmarker utgörs av äldre, ofta lövrika granskogar. Reservatets södra del präglas av de inre skyddade delen av Sävarfjärden med sina flikiga stränder, vassar och våtmarker. Dessa delar påverkas av landhöjningen. Områdets variationsrika karaktär skapar en rikedom av livsmiljöer som hyser mycket artrika växt- och djursamhällen.

Nedre Sävarån utgör ett stort, i stora delar ostört och mycket särpräglat landskapsavsnitt som saknar motsvarighet i länet. Reservatet utgör ett av de mest skyddsvärda områdena längs Norrlandskusten. Den oreglerade Sävaråns utgör områdets livsnerv. Åns flödesregim och översvämningar skapar mycket värdefulla vattenmiljöer och präglar områdets våtmarker och skogar. Den oreglerade ån utgör en viktig fiskvandringsväg för bland annat populationer av lax och havsöring. Mynningsområdet i sig är även ett viktigt

lek- och uppväxtområde för en mängd olika kustnära fiskarter såsom gädda, abborre och mörtfiskar. Våtmarkerna utmed Sävaråns nedre lopp är hydrologiskt intakta och har getts högsta naturvärdesklass i länets våtmarksinventering. De stora översvämningsområdena och de unga myrarna i mynningsområdet är utomordentliga rast- och häckningslokaler för fåglar. Växtligheten är också artrik och särpräglad. Området hyser vidare länets största samlade arealer lövsumpskogar, skogar som med sitt stora innehåll av död ved utgör mycket viktiga livsmiljöer för hackspettar och ett stort antal andra arter. Dessa lövsumpskogar utgör en prioriterad skogstyp enligt den regionala strategin för skydd av skog. Nedre Sävarån ligger dessutom i en trakt med flera andra värdefulla naturskogsområden vilket ytterligare förstärker områdets bevarandevärde. Områden med naturligt fungerande skogsmiljöer blir allt mer sällsynta i länet och att bevara dessa kvarvarande fragment av det ursprungliga skogslandskapet är avgörande för att bevara dess ursprungliga flora och fauna. Inom den naturgeografiska region (29 a), där Nedre Sävarån är beläget, utgör arealen formellt skyddad naturskog knappt 2 % av den totala skogsmarksarealen. Reservatet innehåller även äldre lövblandade grannaturskogar, skyddade havsvikar och landhöjningspräglade successionsmiljöer som alla bidrar till områdets biotopmosaik. Reservatet är så stort att dess nuvarande karaktär kan bevaras och på sikt även utvecklas.

Länsstyrelsen bedömer att området är prioriterat enligt de nationella och regionala strategierna för skydd av skog, våtmarker, sjöar och vattendrag samt havs- och kustmiljöer. I och med detta beslut om naturreservat så skyddas 293 hektar produktiv skogsmark. Skyddet av detta område har stor betydelse för att miljömålen *levande skogar*, *myllrande våtmarker*, *levande sjöar och vattendrag* samt *hav i balans*, *levande kust och skärgård* ska nås.

De krav som ställs på bevarande av områdets naturvärden utifrån dess EU-status som Natura 2000-område utgör också tungt vägande motiv för ett starkt naturskydd av området.

Länsstyrelsen bedömer att olika typer av exploatering av områdets naturmiljöer, skogsbruk och andra arbetsföretag eller anläggningar inte går att förena med bevarande av områdets värden. Området är viktigt för bevarande av den biologiska mångfalden. Därför är detta, enligt länsstyrelsens uppfattning, ett område som i enlighet med miljöbalkens 1 kap 1 § ska skyddas i form av naturreservat enligt 7 kap 4 §.

Länsstyrelsen bedömer att de positiva effekterna för bevarandet av den biologiska mångfalden och för allmänheten är stora och överväger de negativa effekterna som orsakas av inskränkningarna i markanvändning. Vid avvägning enligt 7 kap 25 § har Länsstyrelsen funnit att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet ska uppnås.

Länsstyrelsen bedömer att förslaget till naturreservat inte strider mot kommunens markanvändningsplanering och att det därför är förenligt med en utifrån allmänna intressen lämplig användning av mark- och vattenresurser.

Ärendets beredning

Nedre Sävaråns höga naturvärden har sedan en längre tid varit kända och ett flertal inventeringar som dokumenterat områdets naturvärden har genomförts sedan början av 1970-talet. Hit hör bl.a. *Botanisk inventering av kustområdet inom Umeå stad och Sävar kommun*, Lars Ericson, Länsstyrelsen i Västerbottens län, naturvårdssektionen, Umeå 1970, *Linjetaxering av fåglar i Sävaråns nedre lopp* 1985, Christer Olsson, stencil Umeå 1990, *Våtmarksinventeringen (VMI) 1988*, *Katalog över våtmarker – bilaga 3 till "Våtmarker i Västerbottens län"*, Länsstyrelsen i Västerbottens län, meddelande 1 1993, *Översiktlig naturinventering Umeå kommun*, Henrik Spörng, miljökontoret Umeå kommun, 1994, *Skogsvårdsstyrelsens nyckelbiotopsinventering*, 1998 och *Kustnära lövskogar i Umeå kommun*, Anders Granér, miljökontoret Umeå kommun, 1999

Under 1980-talet påbörjade länsstyrelsen ett arbete med att skydda området utmed nedre delen av Sävarån. Arbetet avbröts emellertid. År 2000 startade Länsstyrelsen ånyo upp arbetet med att skydda området som naturreservat. Bakgrunden till detta var bland annat Sveriges medlemskap i Europeisk Unionen som ledde till åtaganden om naturskydd inom nätverket Natura 2000. Vid denna tid fanns också hot om avverkningar mot värdefulla skogar inom området. Under september 2000 genomfördes flera informationsmöten där samtliga markägare som berördes av reservatsplanerna bjöds in för att få information och för att lämna synpunkter. Senare samma år påbörjades också arbetet med att värdera marken inom det blivande naturreservatet. Med värderingarna som grund påbörjades 2001 förhandlingar om ersättning till berörda markägare. Huvuddelen av området inom det blivande naturreservatet är idag inköpt av naturvårdsverket eller inlöst genom intrångsavtal och de återstående förhandlingarna befinner sig i ett slutskede.

Inom ramen för förhandlingsarbetet har ett stort antal kontakter förekommit mellan markägare och Länsstyrelsen där många synpunkter och förslag framkommit som legat till grund för länsstyrelsens förslag till naturreservat.

Sävar by Jaktklubb har med anledning av reservatsplanerna framfört klubbens intressen. Länsstyrelsen har på ett av klubbens möten 2001 presenterat reservatsförslag och föreskrifter med bäring på jakt. Klubben har senare vid ett par tillfällen kommit in med skrivelser där man framfört synpunkter på Länsstyrelsens reservatsförslag.

Hösten 2001 påbörjades också arbetet med att föreslå området att ingå i Natura 2000, Europeiska unionens nätverk av skyddade områden. Förslaget skickades för synpunkter till samtliga markägare med flera berörda innan det sändes vidare till regeringen. I mars 2002 beslutar regeringen om att föreslå EU-kommissionen att de ska inlemma området i Natura 2000. EU-kommissionen godkänner 2004 (enligt direktivet om bevarande av vilda

fåglar) och 2005 (enligt Art- och habitatdirektivet) att Nedre Sävarån ingår i nätverket.

Länsstyrelsen har under beredningen av ärendet besökt området vid ett flertal tillfällen för att samla in underlag om områdets naturvärden.

Under hösten 2012 sändes reservatsförslaget på remiss till drygt 130 berörda sakägare, ägare av angränsande fastigheter, myndigheter, organisationer och övriga personer. Tio av dessa valde att yttra sig över förslaget. Ingen av de som yttrade sig har motsatt sig att reservatet bildas och flera har uttryckt att de ser positivt på bildandet av reservatet.

Ett flertal konstruktiva synpunkter med förslag på kompletteringar och ändringar av beslutet och skötselplanen har kommit in med remissvaren. Länsstyrelsen har så långt det är möjligt, utifrån syftet med skyddet och områdets status som Natura 2000-område, försökt att tillmötesgå inkomna synpunkter.

Sävar Bys Samfällighetsförening och Umeå kommun har framfört att reservatsförslaget står i konflikt med skogsbrukets intressen i och med att delar av skogen inom reservatet brukats under de senaste 70 åren. Man föreslår att dessa delar undantas reservatsföreskrifterna. Länsstyrelsen delar inte denna uppfattning. Huvuddelen av dessa skogar hyser, trots sentida mänsklig påverkan, viktiga bevarandevärden och bidrar till områdets helhetsvärden.

Umeå kommun framför vidare att rensning av åns stränder, för att förhindra bildning av isproppar, samt sprängning av isproppar ska vara tillåtet i reservatet. Detta för att fastigheter uppströms reservatet inte ska översvämmas. Utifrån områdets status som Natura 2000-område måste Länsstyrelsen pröva denna typ av åtgärder varför dessa inte kan undantas reservatsföreskrifterna. Akuta fall kan hanteras av kommunens räddningstjänst enligt Lag om skydd mot olyckor.

Sävar Bys Samfällighetsförening har i sitt remissvar ifrågasatt Länsstyrelsens föreskrifter om zonindelning av sjöfågeljakten. Motsvarande synpunkter har tidigare även framförts av Sävar Jaktklubb. Efter diskussion med företrädare för de jaktklubbar/-lag som bedriver jakt inom reservatet har länsstyrelsen beslutat att ta bort föreslagna föreskrifter om zonindelning. Föreskrifterna ersätts med en överenskommelse, mellan jaktområdena och länsstyrelsen, om en årsvis uppföljning av sjöfågeljakten.

En privatperson har påpekat att de busk- och trädbevuxna dikesvallar som finns i norra Tidesviken bör grävas bort eller röjas för att inte missgynna våtmarksfåglar i området. Länsstyrelsen har ändrat skötselplanen så att vedartad vegetation röjs bort från dessa vallar. Vidare har också påpekats att skötselområdet Lövskogar med naturvårdsskötsel bör utvidgas i reservatets norra del vilket Länsstyrelsen gjort.

Reservatsföreskrifter

För att trygga ändamålet med reservatet förordnar Länsstyrelsen att nedan angivna föreskrifter ska gälla.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för förvaltaren av naturreservatet att vidta de åtgärder som behövs för att nå syftet med reservatet och som anges i föreskrifter med stöd av 7 kap 6 § miljöbalken.

Föreskrifter om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden inom reservatet (7 kap 5 § miljöbalken)

Det är förbjudet att

1. uppföra byggnad eller annan anläggning, utföra till- eller påbyggnad samt ändra nyttjandet av byggnad eller annan anläggning för att tillgoda annat ändamål än vartill den tidigare varit använd,
2. anlägga väg, mark- eller luftledning samt rör och ledningar i vattnet eller på botten,
3. bedriva täkt eller annan verksamhet som förändrar mark- eller bottentopografi, yt- eller dräneringsförhållanden som att gräva, spränga, borra schakta, dika, dämna, utfylla, tippa, dumpa, muddra eller anordna upplag. Ovanstående ska inte hindra rensning av befintliga vägdiken eller att dispens lämnas för nödvändig rensning av utloppsdiken från dikessystem som avvattnar angränsande mark,
4. fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar, upparbeta vindfällan, ta frö eller vidta någon skogsbruks- eller skogsvårdsåtgärd med undantag för röjning av befintliga sikt-/skjutgator i anslutning till älgpass,
5. plantera in för trakten främmande djur- eller växtart,
6. framföra motordrivet fordon annat än på befintlig bilväg till inom området beläget fritidshus/jaktstuga, undantag medges för uttransport av fälld älg samt för snöskoterkörning vintertid på snötäckt, väl tjälad mark och på is,
7. släppa ut eller sprida avloppsvatten, gifter, vådliga ämnen, bekämpningsmedel, kalk eller växtnäingsmedel,
8. bunkra, lagra eller lossa flytande bränslen med undantag för den befintliga bebyggelsens behov.

Föreskrifter om förpliktelse för fastighetsägare och/eller annan sakägare att tåla visst intrång (7 kap 6 § miljöbalken)

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas att tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet.

1. utmärkning av reservatet,
2. uppförande och underhåll av informationstavlor, vindskydd, stigar och spänger,
3. restaurering och skötsel av skogar genom röjning och avdödning av träd samt röjning av dikesvallar i våtmarker, se bilaga 3,
4. restaurering av ån genom återställning av forsen vid utloppet,
5. undersökningar och övervakning av områdets växt- och djurarter.

Föreskrifter om rätten att färdas och vistas i, samt om ordningen i övrigt, inom reservatet (7 kap 30 § miljöbalken)

Det är förbjudet att

1. göra åverkan på mark eller växtlighet, inräknat döda, stående och lig-gande träd,
2. störa djurlivet, t ex genom att klättra i boträd eller medvetet uppehålla sig närmare rovfågelbo än 100 m samt att i övrigt störa häckande och rastande fåglar
3. framföra motordrivet fordon med undantag för snöskoterkörning vinter-tid på snötäckt, väl tjälad mark och på is,
4. ankra upp båtar, flottar med flera vattenfarkoster längre än ett dygn, un-dantag medges för privata båtplatser på och invid tomtmark,
5. uppsätta tavla, plakat, affisch, skylt, inskrift och därmed jämförbar an-ordning.

Föreskrifterna ovan, enligt 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken gäller inte inom:

- fastigheten Sävar 3:41,
- ett kvadratisk område om 0,3 ha till befintlig jaktstuga på fastigheten Sävar 68:7 skifte 13 i enlighet med överenskommelse om intrångsansättning,
- ett kvadratisk område om 0,5 ha till befintlig jaktstuga på fastigheten Sävar 68:7 skifte 18 i enlighet med överenskommelse om intrångsansättning
- ett område om 1200 m² till befintligt fritidshus på fastigheten Sävar 11:37 skifte 2.

Föreskrifterna ovan, enligt 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken ska heller inte utgöra hinder för:

- nödvändig drift, underhåll och reparationer av befintliga ledningar. Planerade åtgärder samråds och akuta reparationsåtgärder meddelas förvaltaren så fort som möjligt,
- att bedriva en normal väghållning av befintliga enskilda vägar,
- verksamhet och åtgärder, på vid beslutstillfället bebyggd och etablerad tomtplats, som inte negativt påverkar omgivande mark.

Upplysningar

Länsstyrelsen vill erinra om att utöver reservatsföreskrifterna gäller även andra lagar, förordningar, och föreskrifter för området. Av särskilt betydelse är att området är utpekad som ett Natura 2000-område enligt EU:s Art- och habitatdirektiv (92/43/EEC), s.k. SAC-område samt enligt direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar, s.k. SPA-område. Inom Natura 2000-området gäller tillståndsplikt enligt 7 kap 28-29 §§ miljöbalken för åtgärder och verksamheter som direkt eller indirekt på ett betydande sätt kan påverka naturmiljön.

Länsstyrelsen kan med stöd av 7 kap 7 § miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter om det finns särskilda skäl.

Enligt 29 kap 8 och 9 §§ miljöbalken gäller bland annat att brott mot föreskrift som meddelats enligt 7 kap 5 och 30 §§ miljöbalken kan medföra straffansvar. Har någon vidtagit åtgärd i strid med meddelad föreskrift, kan Länsstyrelsen enligt 26 kap 9 och 14 §§ miljöbalken vid vite förelägga om rättelse.

Enligt skogsvårdslagens 4 § ska lagens bestämmelser eller föreskrifter meddelade med stöd av lagen inte tillämpas i den mån de strider mot föreskrifter som har meddelats med stöd av 7 kap. miljöbalken.